

Европейски съд по правата на човека

Селмуни срещу Франция

(Selmouni v. France)

жалба № 25803/94 г., Reports 1999-V

Решение от 28 юли 1999 г. на Голямото отделение на Съда

(резюме)*

Чл. 3: забрана за изтезания, нечовешко или унижително отнасяне; **чл. 6, т. 1:** право на произнасяне от съд в разумен срок

Определени действия, които в миналото са били квалифицирани от Съда като “нечовешко и унижително отнасяне”, а не като “изтезание”, в бъдеще могат да бъдат квалифицирани по различен начин. Изискваният висок стандарт в областта на защитата на човешките права и основни свободи съответно и неизбежно налага по-голяма строгост при оценката на нарушенията на основните ценности на демократичните общества.

Факти по делото

Към момента на решението на Европейския съд г-н Селмуни, гражданин на Холандия и Мароко, се намирал във френски затвор.

На 25.11.1991 г. той бил арестуван по подозрение в трафик на наркотици. Бил разпознат от двама други арестанти, но отрекъл да е замесен в наркотрафик по какъвто и да било начин.

Г-н Селмуни останал под полицейски арест от 20:30 ч. на 25.11.1991 г. до 19 ч. на 28.11.1991 г. Първоначално бил разпитан от 12:40 до 01:30 ч. на 26.11.1991 г. от полицаите, срещу които по-късно подал оплакване. След разпита, когато бил върнат в килията, получил виене на свят. В 3:15 ч. бил отведен в болница, където били направени следните медицински находки: “... Постъпва с оплакване от побой. При прегледа бяха установени няколко повърхностни натъртвания и рани по двете ръце. Натъртвания по лявата страна на лицето. Натъртване по лявото подребрие. Следи от натъртвания по главата. Болките в гърдите се засилват при дълбоко дишане. Неврологичният преглед не показва отклонения.”

На 26.11.1991 г. разследващият съдия продължил полицейския арест с 48 часа. Г-н Селмуни бил разпитван от 16:40 до 17:10 ч., в 19 ч., от 20 до 20:15 ч. и от 22:25 до 23:30 ч. Същия ден бил прегледан от лекар, който направил следните наблюдения: “Натъртвания по левия клепач, лявата ръка, долната част на гърба. Болезненост на скалпа.”

На 27.11.1991 г. г-н Селмуни бил разпитван от 11 до 11:40 ч. При повторния преглед лекарят отбелязал: “Силно натъртване на левия клепач, лявата ръка, долната част на гърба. Натъртвания по скалпа ...”

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

След като на следващия ден бил разпитван в продължение на 45 минути, жалбоподателят бил прегледан отново. Лекарят отбелязал същите натъртвания, както и че понастоящем пациентът не се лекува.

На 29.11.1991 г. г-н Селмуни бил прегледан от общопрактикуващ лекар. По искане на жалбоподателя му било издадено медицинско удостоверение във връзка с твърденията му за нанесен побой. В него било записано: “Главоболие, натъртвания под двете очи, по ръцете, гърба, гръдния кош, бедрата и лявото коляно. Болезненост на всички участъци.”

Същия ден жалбоподателят бил обвинен в престъпления, свързани с наркотици, и му била наложена мярка задържане под стража. Разследващият съдия по собствена инициатива назначил д-р Гарние - съдебен лекар, който да прегледа г-н Селмуни.

На 02.12.1991 г. той бил прегледан от лекар към затвора и били направени следните находки: “... силни натъртвания по гръдния кош и бедрата и значителни натъртвания около очите. Конюнктивални контузии. Твърди, че е засегнато зрението на лявото му око.”

На 07.12.1991 г. бил прегледан от назначения съдебен лекар д-р Гарние. Г-н Селмуни заявил пред лекаря, че на 25.11.1991 г. е бил спрян на улицата и отведен в хотела, където живеел. Там един от полицаите го ударил в лявото слепоочие, след което го отвели в полицията. Към 10 ч. около осем човека започнали да го удрят, дърпали го за косата, удряли го с бухалка и го ритали в продължение на около час. На другия ден бил удрян отново по време на следващия разпит. Лекарят отбелязал наличието на хематом под левия клепач, белег на лявата вежда, хематом под дясното око, охлузвания по лявата и дясната ръка, множество хематоми и охлузвания по тялото и по краката. Не били установени наранявания по скалпа или лявата очна ябълка.

Съгласно медицинското заключение, давността на установените травми съответствала на периода, прекаран от жалбоподателя под полицейски арест, и раните зараствали добре. Заключението било приложено към следственото дело, което разследващият съдия изпратил в прокуратурата.

На 08.09.1992 г. жалбоподателят бил предаден на съд и задържането му под стража било продължено.

На 17.02.1992 г. прокуратурата разпоредила на Националната полицейска инспекция да разпита полицаите. На 01.12.1992 г. неин служител изслушал обясненията на жалбоподателя, който изложил твърденията си за побоя и отрекъл да е оказвал съпротива при ареста. Заявил, че полицаите са го карали да тича по коридор, като те стоели от двете му страни, за да го препъват, че бил принуден да коленичи пред млада жена, на която полицаят казал: “Сега ще чуеш някой да пее”, че впоследствие полицейски служител му показал пениса си, казал “Смучи го” и после уринирал върху него, че бил заплашван с горелка и спринцовка, за да проговори, и че полицейски служител му пъкнал палка в ануса. Протоколът от разпита бил изпратен на прокурора следващия ден.

На 07.12.1992 г. жалбоподателят бил осъден на петнадесет години лишаване от свобода и постоянна забрана за влизане на френска територия, а по гражданския иск на митническите власти бил осъден да плати солидарно с другите осъдени 24 милиона френски франка. Апелативният съд намалил лишаването от свобода на тринадесет години и потвърдил присъдата в останалата ѝ част. Касационната жалба на г-н Селмуни била отхвърлена.

По време на задържането си г-н Селмуни на няколко пъти постъпвал в болница за лечение.

На 01.02.1993 г. той подал до старшия разследващ съдия при съда в Бобини молби за образуване на наказателно производство и за конституиране като граждански ищец по повод извършени от полицейски служители при изпълнение на задълженията им деяния - побой, причинил цялостна временна нетрудоспособност и постоянна инвалидност (загуба на око), и изнасилване.

На 27.04.1993 г. г-жа Мари, разследващ съдия, издала инструкции до директора на Националната полицейска инспекция за предприемане на всички необходими действия за установяване на истината. На 09.06.1993 г. жалбоподателят бил прегледан отново от д-р Гарние по искане на г-жа Мари. В заключението му се посочвало, че според г-н Селмуни при първоначалния преглед той не споменал за сексуалния тормоз, тъй като се срамувал. Направеният преглед на аналния сфинктер не показал никакво нараняване, но от момента на твърдените действия бил изтекъл значителен период от време. Посочените в предишните доклади наранявания заздравявали добре и без усложнения. Установяването на причинна връзка между твърдяната загуба на зрение и действията, от които се оплаквал г-н Селмуни, изисквало преглед от офталмолог.

Разследващият съдия получила след второ поискване и 5 месеца и половина след определения от нея срок доказателствата, събрани от полицейската инспекция по нейните инструкции. Разпитала гражданските ищци на 06.12.1993 г.

На 10.02.1994 г. жалбоподателят разпознал четирима полицаи измежду десетимата, които му били представени за разпознаване.

На 19.09.1995 г. било оперирано лявото око на жалбоподателя.

На 18.01.1996 г. назначеният от разследващия съдия експерт по очни болести представил заключение, в което се посочвало, че не може да се установи със сигурност дали зрението на жалбоподателя действително се е влошило в периода от 25.11.1991 г. до момента на операцията. Посочвало се, че е налице дегенерация, която се дължала на функционално разстройство (късогледство на двете очи).

На 24.04.1998 г., тъй като полицаите отричали обвиненията и поддържали, че при арестуването на г-н Селмуни имало "схватка", разследващият съдия отново назначил медицинска експертиза, която да изясни дали установените наранявания са могли да бъдат причинени при "схватка". В заключението се посочвало, че нараняванията на жалбоподателя са били установени постепенно, докато траело задържането. Част от тях са могли да бъдат причинени при "схватка" по време на ареста, но друга част не са били открити при първоначалния преглед.

На 21.10.1998 г. полицаите били предадени на съд. На 25.03.1999 г. съдът ги признал за виновни и осъдил трима от тях на три години лишаване от свобода. Четвъртият, който бил началник на другите, бил осъден на четири години лишаване от свобода.

Съдът приел за допустим гражданския иск на г-н Селмуни, но отбелязал, че той не е посочил размер на исканото обезщетение и е запазил правото си да предяви иск пред граждански съд.

Полицаите обжалвали присъдата. На 01.07.1999 г. апелативният съд ги признал за невинни по обвинението за сексуален тормоз. Осъдил отговорния полицейски служител на 18 месеца лишаване от свобода, като отложил изпълнението на 15 от тях, други двама на 15 месеца условно лишаване от свобода, а последния – на 12 месеца условно лишаване от свобода. В мотивите си съдът посочвал: "По принцип думата на полицаи ... е по-достойна за доверие от думата на наркотрафикант. Тази презумпция обаче отслабва ... когато показанията на полицаите се разминават съществено в хода на производството ..."

“Престъпленията, за които са виновни подсъдимите, са изключително сериозни ... те следва да се разглеждат като особено унижително отнасяне”. Като взел предвид обаче, че обвиненията за сексуален тормоз отпаднали, че извършените престъпления не изглеждало да са резултат на някакъв съгласуван план, както и че подсъдимите не били осъждани и нямали дисциплинарни нарушения, Съдът преценил, че следва да намали наложените наказания.

Резюме на решението на Европейския съд

I. Относно твърдяното нарушение на чл. 3 от Конвенцията

70. Жалбоподателят се оплаква, че третирането, на което е бил подложен по време на задържането му от полицията, съставлява нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

A. Предварително възражение на правителството

71. Правителството твърди, че жалбоподателят не е изчерпал вътрешноправните средства за защита, тъй като молбата му за конституиране като граждански ищец в наказателното производство срещу полицаите съставлявала редовно и достатъчно правно средство за компенсация за твърдените вреди. След решението на Комисията по допустимостта на жалбата в производството пред националния съд настъпило съществено развитие. Не били налице “специални обстоятелства”, освобождаващи жалбоподателя от задължението да изчерпи вътрешноправните средства (виж решението по делото *Акдивар и други срещу Турция*¹ от 16.09.1996 г., *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV). Не можело да се смята, че властите са останали “напълно пасивни”, тъй като въпреки някои периоди на бездействие полицаите в края на краищата били предадени на наказателен съд. При осъждането им, жалбоподателят като граждански ищец можел да претендира обезщетение за претърпените вреди, поради което молбата за конституиране в наказателното производство не можела да се счита за “неефикасна” по смисъла на съдебната практика по Конвенцията.

Правителството поддържа, че настоящото дело се различава от делото *Митар и Мюфтюоглу срещу Турция*², цитирано от Комисията в решението по допустимостта (жалби № 15530/89 и 15531/89, решение от 10.10.1991 г., *Decisions and Reports (DR) 72*, стр. 169) и от делото *Томази срещу Франция*³ (жалба по. 12850/87, решение от 13.03.1990 г., *DR 64*, стр. 128) и *Рингайзен срещу Австрия*⁴ (решение от 16.07.1971 г., A.13), по които последният етап от вътрешноправната защита е бил достигнат скоро след подаването на жалбата, но преди решението на Комисията по допустимостта. Прекомерно дългият период на разглеждане оплакването на жалбоподателя не водел *ipso facto* до заключението, че средството за защита е неефикасно. Следвало да се вземе предвид, че полицаите са били изправени пред националния наказателен съд, поради което жалбата пред Съда била преждевременна.

72. Жалбоподателят твърди, че е изчерпал вътрешноправните средства. Заявил оплакването си пред служител на Националната полицейска инспекция.

¹ Akdivar and Others v. Turkey

² Mitap and Müftüoğlu v. Turkey

³ Tomasi v. France

⁴ Ringeisen v. Austria.

Поради бездействието на прокуратурата, след това подал до старшия разследващ съдия молба за образуване на наказателно производство и за конституиране като граждански ищец. От този момент не разполагал със средство за защита, чрез което да ускори производството. Позовава се на решението по делото [Аксой срещу Турция](#)⁵ (от 18.12.1996 г., *Reports* 1996-VI) в подкрепа на твърдението си, че “не съществува задължение за прибегване до вътрешноправни средства, които са неадекватни или неефективни”, какъвто бил настоящият случай.

73. Комисията намира, че жалбоподателят е изпълнил изискванията на чл. 35, тъй като предвид сериозността на неговите оплаквания и изминалото от събитията време властите не са предприели всички позитивни мерки за бързо приключване на разследването.

“74. Съдът изтъква, че целта на чл. 35 е да даде възможност на договарящите държави да предотвратят или поправят нарушенията, които се твърди, че са извършили, преди тези твърдения да бъдат отнесени към институциите по Конвенцията (виж например решенията по делата [Антриш срещу Франция](#)⁶ от 22.09.1994 г., А.296-А, стр. 18, § 33, и [Ремли срещу Франция](#)⁷ от 23.04.1996 г., *Reports* 1996-II, стр. 571, § 33). Следователно държавите не носят отговорност за действията си пред международен орган, преди да са имали възможност да поправят нещата чрез собствената си правна система. Това правило се основава на отразеното в чл. 13 от Конвенцията предположение – с което е тясно свързано – че е налице ефикасно вътрешноправно средство за защита срещу твърдяното нарушение. Така то представлява важен аспект от принципа, че защитният механизъм, установен в Конвенцията, е субсидиарен по отношение на националните системи, охраняващи човешките права (виж решението по делото [Хендисайд срещу Обединеното кралство](#)⁸ от 07.12.1976 г., А.24, стр. 22, § 48, и цитираното по-горе решение *Акдивар и др.*, стр. 1210, § 65). (...)

75. Единствените средства за защита, чието изчерпване чл. 35 от Конвенцията изисква обаче, са онези, които имат връзка с твърдените нарушения и в същото време са разполагаеми и достатъчни. Съществуването на такива средства трябва да бъде достатъчно сигурно не само на теория, но и на практика – в противен случай биха им липсвали изискваните достъпност и ефективност. Задължение на държавата-ответник е да установи, че тези условия са изпълнени (виж, наред с други, следните решения: *Вернило срещу Франция*⁹, 20.02.1991 г., А.198, стр. 11-12, § 27; цитираното по-горе *Акдивар и др.*, стр. 1210, § 66 и *Далиа срещу Франция*¹⁰, 19.02.1998 г., *Reports* 1998-I, стр. 87-88, § 38). Наред с това, съгласно “общопризнатите принципи на международното право” могат да съществуват особени обстоятелства, които освобождават жалбоподателя от задължението да изчерпи разполагаемите вътрешноправни средства (виж решението по делото *Ван Оустервийк срещу Белгия*¹¹ от 06.11.1980 г., А.40, стр. 18-19, §§ 36-40).

76. **Чл. 35** предвижда разпределение на доказателствената тежест. Правителството, което се позовава на неизчерпване, следва да убеди Съда, че

⁵ Aksoy v. Turkey. Виж резюме на решението в бр. 7-8/97 г. на Бюлетина.

⁶ Hentrich v. France

⁷ Remli v. France

⁸ Handyside v. the United Kingdom. Виж резюме на решението в бр. 7-8/99 г. на Бюлетина.

⁹ Vernillo v. France

¹⁰ Dalia v. France

¹¹ Van Oosterwijck v. Belgium

съответното средство е било ефективно, разполагаемо на теория и на практика в разглеждания момент, т.е. било е достъпно, годно да предостави компенсация във връзка с оплакванията на жалбоподателя и е предлагало разумни очаквания за успех. Ако правителството изпълни това изискване, жалбоподателят следва да докаже, че това средство е изчерпано или че по някаква причина то е било недостатъчно и неефективно в конкретния случай, или че са били налице особени обстоятелства, които го освобождават от изискването (виж горесцитираното решение *Акдивар и др.*, стр. 1211, § 68). Такава причина може да бъде фактът, че националните власти са останали напълно пасивни при наличието на сериозни твърдения за незаконосъобразно поведение или причиняване на вреди от страна на държавни служители, например ако не са предприели разследване или са отказали съдействие. В такъв случай може да се каже, че тежестта на доказване се прехвърля още веднъж, така че ответното правителство следва да докаже какво е било предприето в съответствие с мащаба и сериозността на оплакванията (пак там).”

77. Съдът отбелязва, че правилото за изчерпване на вътрешноправните средства следва да се прилага според конкретните обстоятелства, гъвкаво и без излишен формализъм. То нито е абсолютно, нито може да се приложи автоматично. Съдът следва реалистично да отчете не само съществуването на формалните средства за защита, но също и общия правен и политически контекст, в който те функционират, както и конкретните обстоятелства, свързани с жалбоподателите (виж горесцитираното решение *Акдивар и др.*, стр. 1211, § 69).

78. Съдът отбелязва, че разследващият съдия е назначил медицинска експертиза и е разпоредил извършването на разследване веднага след прекратяването на полицейския арест на 29.11.1991 г. Обясненията на жалбоподателя обаче са били взети след повече от година, а образуване на съдебно разследване е било поискано едва след като той подал на 01.02.1993 г. молба за образуване на наказателно производство и конституиране като граждански ищец.

Съдът отбелязва и редица други забавяния на производството, както и факта, че пет години след събитията не е имало обвинени лица, макар и полицаите да били разпознати. Нещо повече, те били изправени пред наказателен съд почти пет години след като били разпознати и седем години след полицейския арест.

79. Според Съда въпросът не се свежда толкова до това дали е било извършено разследване, каквото действително е имало, колкото до това дали то е било проведено старателно, дали властите са били решени да разкрият и преследват виновните лица и, съответно, дали разследването е било “ефективно”. Този въпрос е от особено значение, ако се напомни, че когато едно лице има защитимо оплакване по чл. 3 (или по чл. 2), понятието за ефикасно средство за защита включва пълно и ефективно разследване от властите, годно да доведе до разкриването и наказването на виновните (виж, наред с други, следните решения: цитираното по-горе *Аксой*, стр. 2287, § 98; *Асенов и други срещу България*, 28.10.1998 г., *Reports* 1998-VIII, стр. 3290, § 102; и, *mutatis mutandis*, *Соеринг срещу Обединеното кралство*¹², 07.07.1989 г., А.161, стр. 34-35, § 88). Твърденията на жалбоподателя, които – видно от известните на властите медицински удостоверения – са съставлявали поне защитимо твърдение, са били особено сериозни по отношение както на твърдените факти, така и на положението на замесените лица.

¹² Soering v. the United Kingdom

80. С оглед на гореизложеното Съдът счита, подобно на Комисията, че властите не са предприели позитивните мерки, изисквани при обстоятелствата на случая, за да гарантират ефикасност на вътрешноправното средство, на което се позовава правителството.

81. В съответствие с това, предвид липсата на убедително обяснение от страна на правителството относно “ефективността” и “адекватността” на посоченото средство за защита, Съдът намира, че в случая то не е било достатъчно, за да осигури поправка на твърдените нарушения. Като подчертава, че това решение се основава на конкретните обстоятелства по делото и не следва да се тълкува като общо становище, че молбата за образуване на наказателно производство и конституиране като граждански ищец никога не съставлява правно средство за защита в случаи на твърдения за малтретиране по време на полицейско задържане, Съдът отхвърля възражението на правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства.

Б. По съществуването на оплакването

1. Преценка на фактите от Съда

82. Жалбоподателят се оплаква, че е бил подложен на различни форми на малтретиране. Подчертава, че твърденията му са били безпротиворечиви и последователни в течение на цялото производство и медицинските доказателства са установили тяхната правдоподобност и причинната връзка с третирането му по време на полицейското задържане.

83. Комисията счита, че медицинските удостоверения и заключения, изготвени напълно независимо от различни лекари, свидетелстват за значителния брой удари, нанесени на жалбоподателя, и за тяхната сила.

84. Холандското правителство се съгласява с анализа на Комисията.

85. Френското правителство подчертава, че при липса на окончателна присъда полицейските служители следва да се ползват от презумпцията за невинност.

“86. Съдът се позовава на установената си практика, съгласно която при действията до 01.11.1998 г. режим по Конвенцията установяването и проверката на фактите са задача преди всичко на Комисията (предишни членове 28, т. 1 и 31). Съответно, Съдът е използвал правомощията си в тази област само в изключителни случаи. Той обаче не е обвързан от фактическите изводи на Комисията и е свободен да направи своя самостоятелна преценка в светлината на всички представени материали (виж, *inter alia*, следните решения: *Круз Варас и други срещу Швеция*¹³ от 20.03.1991 г., А.201, стр. 29, § 74; [Маккен и други срещу Обединеното кралство](#)¹⁴ от 27.09.1995 г., А.324, стр. 50, § 168; и горестиганото [Аксой](#), стр. 2272, § 38).

87. Съдът счита, че когато едно лице е задържано от полицията в добро здраве, а към момента на освобождаването му се установят наранявания, в тежест на държавата е да даде правдоподобно обяснение за начина, по който са били причинени тези наранявания - в противен случай възниква очевиден проблем по чл. 3 от Конвенцията (виж решението по делото [Томази срещу Франция](#)¹⁵ от

¹³ Cruz Varas and Others v. Sweden

¹⁴ McCann and others v. the United Kingdom.

¹⁵ Tomasi v. France

27.08.1992 г., А.241-А, стр. 40-41, §§ 108-11, и [Рибич срещу Австрия](#)¹⁶ от 04.12.1995 г., А.336, стр. 25-26, § 34). Съдът изтъква също така, че в молбите си за образуване на наказателно производство и за конституиране като граждански ищец г-н Селмуни е направил оплаквания срещу въпросните полицейски служители и че проблемът за тяхната вина е от юрисдикцията единствено на френските съдилища, и по-специално на наказателния съд. Какъвто и да е изходът на вътрешното производство, осъждането или оправдаването на полицейските служители не освобождава държавата-ответник от отговорност по Конвенцията (виж горесцитираното решение *Рибич*). Съответно тя има задължението да даде правдоподобно обяснение за причините за нараняванията на г-н Селмуни.

88. В настоящия случай Съдът счита, че следва да приеме в основни линии установените от Комисията факти, тъй като се убеди въз основа на разгледаните доказателства в правилността на заключението ѝ, че твърденията на жалбоподателя са доказани по несъмнен начин, като припомня, че такова доказване може да следва от едновременното наличие на достатъчно силни, ясни и непротиворечиви изводи (виж решенията по делата [Ирландия срещу Обединеното кралство](#)¹⁷ от 18.01.1978 г., А.25, стр. 64-65, § 161, и [Айдън срещу Турция](#)¹⁸ от 25.09.1997 г., *Reports* 1997-VI, стр. 1889, § 73). Съществуването на няколко медицински удостоверения, съдържащи точна и непротиворечива информация, и липсата на правдоподобно обяснение за начина, по който са причинени нараняванията, оправдават заключението на Комисията. Анализът на Съда обаче се различава от мнението на Комисията по две причини.

Първо, за разлика от Комисията Съдът счита, че е необходимо да се произнесе по твърденията на г-н Селмуни, които не се подкрепят от медицинските заключения. В тази връзка Съдът отбелязва, че в защитата си правителството, въпреки стремежа си да се концентрира върху допустимостта на жалбата, като алтернатива е изложило аргументи относно сериозността на фактите и начина, по който те биха могли да се квалифицират по чл. 3 от Конвенцията. Правителството оспорва сериозността на твърдените наранявания в светлината на второто заключение на д-р Гарние и на заключението на експерта по очни болести д-р Биард. Така, независимо от тези аргументи, изтъкнати като алтернатива, правителството в нито един момент не е оспорило другите факти, твърдени от г-н Селмуни. Съдът отбелязва като допълнително съображение, че тези факти са приети за установени както от наказателния съд – с изключение на твърденията за изнасилване и загуба на зрителна острота – така и от Версайския апелативен съд, с изключение на сексуалния тормоз.

89. В съответствие с това Съдът е на мнение, че във връзка с направеното пред него оплакване тези факти могат да се считат за установени.

90. Съдът счита обаче, че не е установено г-н Селмуни да е бил изнасилен, тъй като твърдението е било направено твърде късно, за да може да се потвърди или опровергае с медицински доказателства. Подобно на това, въз основа на медицинското заключение не може да се установи причинна връзка между твърдяната от жалбоподателя загуба на зрителна острота и събитията по време на полицейското задържане.”

2. Относно суровостта на отнасянето

¹⁶ Ribitsch v. Austria.

¹⁷ Ireland v. the United Kingdom.

¹⁸ Aydın v. Turkey

91. Жалбоподателят твърди, че в настоящия случай е налице изискваната за прилагане на чл. 3 степен на суровост. Счита, че мотивът за действията на полицаите е бил изтръгването на признания. Подчертава, че е на 49 г. и не е бил осъждан, нито арестуван и че продължава да отрича да е бил замесен в трафик на наркотици.

92. Комисията смята, че нанесените на жалбоподателя удари са му причинили действителни наранявания и остри физически и душевни страдания. Намира, че третирането е било умишлено и е имало за цел получаването на признание или информация. Такова отнасяне от страна на един или повече държавни служители, установено с медицински свидетелства, било от толкова сериозен и жесток характер, че можело да се квалифицира единствено като изтезание, без да е необходимо произнасяне по другите нарушения, по-специално по твърдяното от жалбоподателя изнасилване.

93. Холандското правителство се съгласява с Комисията.

94. Френското правителство вижда противоречие между констатацията на Комисията, която изтъква “сериозността” на нараняванията, установени от д-р Гарние в заключението му от 07.12.1991 г., и констатацията на самия д-р Гарние, който в по-късно свое заключение посочвал, че нараняванията “не са сериозни”.

Във всеки случай, правителството твърди в светлината на практиката на Съда (виж горесцитираните решения [Ирландия срещу Обединеното кралство, Томази](#) и [Айдън](#)) и обстоятелствата по делото, че твърдяното малтретиране от страна на полицейските служители не съставлява “изтезание” по смисъла на чл. 3.

“95. Съдът припомня, че чл. 3 охранява една от най-фундаменталните ценности на демократичните общества. Дори при най-трудни обстоятелства, като борбата срещу тероризма и организираната престъпност, Конвенцията забранява по абсолютен начин изтезанията и нечовешкото и унижително отнасяне или наказване. За разлика от повечето материалноправни разпоредби на Конвенцията и на Протоколи №№ 1 и 4, чл. 3 не предвижда изключения и дерогирането му на основание [чл. 15, т. 2](#) не е позволено, дори в случай на извънредно положение, застрашаващо съществуването на нацията (виж следните решения: горесцитираните [Ирландия срещу Обединеното кралство](#), стр. 65, § 163 и [Съоринг](#), стр. 34-35, § 88; и [Чахал срещу Обединеното кралство](#)¹⁹ от 15.11.1996 г., *Reports* 1996-V, стр. 1855, § 79).

96. За да се произнесе дали дадена форма на малтретиране следва да се квалифицира като изтезание, Съдът трябва да има предвид отграничението, съдържащо се в чл. 3, между това понятие и понятието нечовешко или унижително отнасяне. Както Европейския съд вече е приемал, целта явно е била чрез това отграничение Конвенцията да придаде специално значение на целенасоченото нечовешко отнасяне, причиняващо много сериозни и жестоки страдания (виж цитираното по-горе решение [Ирландия срещу Обединеното кралство](#), стр. 66-67, § 167).

97. [Конвенцията на ООН срещу изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание](#), влязла в сила на 26.06.1987 г., също прави такова отграничение, видно от чл. 1 и чл. 16. (...)

98. Съдът намира, че всички наранявания, описани в различните медицински удостоверения, и изявленията на жалбоподателя относно малтретирането, на което е бил подложен по време на задържането му в полицията, установяват наличието на физически и – несъмнено (въпреки

¹⁹ Chahal v. the United Kingdom.

достойния за съжаление пропуск да се назначи психологическа експертиза на г-н Селмуни, след събитията) – душевни болки и страдания. Ходът на събитията показва също така, че болките и страданията са били причинени на жалбоподателя умишлено, с цел, *inter alia*, да бъде накаран да признае престъплението, в което е бил заподозрян. Най-накрая, приложените към делото медицински удостоверения ясно показват, че множеството актове на насилие са били причинени от полицейските служители пряко при изпълнението на служебните им задължения.

99. Действията, от които се оплаква жалбоподателят, са били от естество да предизвикат у него чувства на страх, болка и малоценност, способни да го унижат и евентуално да пречупят физическата му и морална устойчивост. Поради това Съдът открива елементи, които са достатъчно сериозни, за да характеризират това отнасяне като нечовешко и унижително (виж цитираните решения *Ирландия срещу Обединеното кралство*, стр. 66-67, § 167, и *Томази*, стр. 42, § 115). Във всеки случай Съдът припомня, че използването на физическа сила по отношение на лишено от свобода лице, ако такава не е била абсолютно необходима поради собственото му поведение, унижава човешкото достойнство и по принцип съставлява нарушение на правото, залегнало в чл. 3 (виж горесцитираното решение *Рибич*, стр. 26, § 38, и *Текин срещу Турция*²⁰, 09.06.1998 г., *Reports* 1998-IV, стр. 1517-18, § 53).

100. С други думи, в настоящия случай остава да се установи дали причинените на г-н Селмуни “болки и страдания” могат да бъдат дефинирани като “силни” по смисъла на чл. 1 от Конвенцията на ООН. Съдът има предвид, че тази “сила”, подобно на “минималната степен на суровост”, изисквана за прилагането на чл. 3, по естеството си е относителна; тя зависи от всички обстоятелства в случая, като продължителността на третирането, неговите физически и душевни последици, а в някои случаи и пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата и т.н.

101. Съдът е разглеждал дела, в които е заключавал, че отнасянето може да се квалифицира единствено като изтезание (виж горесцитираните решения *Аксой*, стр. 2279, § 64, и *Айдън*, стр. 1891-92, §§ 83-84 и 86). Все пак, като има предвид факта, че Конвенцията е “жив инструмент, който трябва да се тълкува в светлината на съществуващите в момента условия” (виж, наред с други, следните решения: *Тайрър срещу Обединеното кралство*²¹ от 25.04.1978 г., А.26, стр. 15-16, § 31; горесцитираното *Съоринг*, стр. 40, § 102; и *Лоузиду срещу Турция*²² от 23.03.1995 г., А.310, стр. 26-27, § 71), Съдът счита, че определени действия, които в миналото са били квалифицирани като “нечовешко и унижително отнасяне”, а не като “изтезание”, в бъдеще могат да бъдат квалифицирани по различен начин. Съдът възприема становището, че изискваният по-висок стандарт в областта на защитата на човешките права и основни свободи съответно и неизбежно налага по-голяма строгост при оценката на нарушенията на основните ценности на демократичните общества.

102. Съдът се убеди, че на г-н Селмуни са били нанесени множество удари. Каквото и да е здравословното състояние на лицето, може да се предположи, че такава интензивност на ударите ще причини значителна болка. Нещо повече, ударът не оставя автоматично видима следа по тялото. Въпреки това, от

²⁰ Tekin v. Turkey

²¹ Tyrer v. the United Kingdom.

²² Loizidou v. Turkey.

медицинското заключение на д-р Гарние от 07.12.1991 г. е видно, че белезите от насилие над г-н Селмуни са покривали почти цялото му тяло.

103. Съдът отбелязва също така, че жалбоподателят е бил теглен за косата; че са го карали да тича по коридор, от двете страни на който били подредени полицаи, за да го препъват; че е трябвало да коленичи пред млада жена, на която казали “Сега ще чуеш някой да пее”; че полицейски служител му е показал пениса си и казал “Смучи го”, преди да уринира върху него; че е бил заплашван с горелка и със спринцовка. Наред с насилническият характер на горните действия, Съдът е принуден да отбележи, че същите биха били отвратителни и унижителни за всеки, независимо от състоянието му.

104. Накрая Съдът отбелязва, че горните събития не са се ограничили до определен период от полицейското задържане, през който – без това по някакъв начин да ги оправдава – такива крайности да са били предизвикани от повишено напрежение и емоции. Категорично е установено, че г-н Селмуни е претърпял повтарящи се и постоянни побои в продължение на няколко дни на разпити.

105. При тези обстоятелства Съдът приема за установено, че като цяло физическото и душевно насилие над личността на жалбоподателя е причинило “силни” болки и страдания и е било особено сериозно и жестоко. Такова поведение трябва да се квалифицира като изтезание по смисъла на чл. 3 от Конвенцията.

3. Заключение

106. Следователно, налице е нарушение на чл. 3.”

II. Относно твърдяното нарушение на чл. 6, т. 1 от Конвенцията

107. Жалбоподателят твърди, че производството по повод оплакванията му срещу полицейските служители не е било проведено в рамките на разумен срок съгласно изискванията на чл. 6, т. 1 от Конвенцията.

A. Относим период

111. Съдът счита, че периодът, който следва да бъде разгледан, е започнал с подаването на изрично оплакване от страна на жалбоподателя по време на снемането на обясненията му от служител на Националния полицейски инспекторат, т.е. на 01.12.1992 г. Тази проста форма на сезиране е средство за защита по френското право и прокурорът е бил уведомен за нея още следващия ден.

B. Разумност на продължителността на производството

112. Тя следва да се преценява в светлината на конкретните обстоятелства по делото, като се вземат предвид критериите, установени с практиката на Съда, и по-специално сложността на делото и поведението на жалбоподателя и на компетентните власти (виж, наред с други, решенията по цитираното по-горе дело *Вернило срещу Франция*, стр. 12-13, § 30, и *Аквавива срещу Франция*²³ от 21.11.1995 г., А.333-А, стр. 15-16, § 53).

²³ *Acquaviva v. France*

116. Съдът намира, че нито сложността на делото, нито поведението на жалбоподателя могат да оправдаят продължителността на производството.

117-118. Относно поведението на съдебните власти Съдът отбелязва, че производството продължава вече над шест години и седем месеца и все още е висящо. Изводите му по допустимостта на оплакването по чл. 3, и по-специално това, че са били налице множество забавяния по вина на съдебните органи, водят до заключението, че оплакването е основателно. С оглед на доказателствата Съдът счита, че изискваният от чл. 6, т. 1 “разумен срок” е бил надвишен.

Съответно, налице е нарушение на чл. 6, т. 1 от Конвенцията относно продължителността на производството.

119-133. Съдът констатира, че жалбоподателят е претърпял неимуществени вреди и му присъжда по справедливост обезщетение в размер на 500 000 фр. франка, както и 113 364 фр. франка за направените разноси. Приема, че не е компетентен да се произнесе по исканията му да доизтърпи наказанието си в холандски затвор и присъдените му за обезщетение и разноси суми да не бъдат запорирани за собствените му задължения към френската хазна. По второто искане Съдът оставя въпроса на преценката на френските власти, като все пак отбелязва, че присъдено от него обезщетение по [чл. 41](#) от Конвенцията не би трябвало да подлежи на заповор, защото това не съответства на целта на обезщетението за неимуществени вреди и на механизма на чл. 41.²⁴

²⁴ Решението е единодушно по всички въпроси и текстове от Конвенцията.